

Türkçe Eğitimi Araştırmaları II

Editörler

Mesut GÜN

Onur ER

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-375-849-3	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Türkçe Eğitimi Araştırmaları II	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Mesut GÜN ORCID iD: 0000-0001-9663-1066 Onur ER ORCID iD: 0000-0002-9025-4711	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	EDU000000
	DOI
	10.37609/akya.3972

Kütüphane Kimlik Kartı
Türkçe Eğitimi Araştırmaları II / ed. Mesut Gün, Onur Er.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
135 s. : resim, tablo, grafik. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253758493

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 35 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 3800’ü aşkın kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan **“Bilimsel Araştırmalar Kitabı”** serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl mart ve eylül aylarında gerçekleşecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sosyal Medya Kullanımının Etkin Katılımlı Öğrenme Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi.....	1
	<i>Abdurrahman SERDAR</i>	
	<i>Lokman TANRIKULU</i>	
Bölüm 2	İlkokuma Yazma Öğretiminde Ses Temelli Cümle Yöntemi.....	21
	<i>Muhammet Fatih DOĞAN</i>	
Bölüm 3	Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları: Anahtar Sözcükler Üzerine Bir Değerlendirme.....	29
	<i>Şirin Kübra YAĞMUR</i>	
Bölüm 4	Türkçenin Yabancı/ İkinci Dil Olarak Öğretiminde Kültürel Farkındalık ve Kültürlerarası İletişim Bağlamında Uygulanan Etkinlik Örnekleri.....	45
	<i>Eyüp AYDOĞDU</i>	
Bölüm 5	Almanya’da İki Dilli Olarak Yetişen Türk Çocuklarına Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımının Rolü	63
	<i>Mesut GÜN</i>	
	<i>Dilara SOYLU</i>	
Bölüm 6	2014- 2025 Yılları Arasında Türkiye’deki Üniversitelerde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Hazırlanan Doktora Tezlerinin İncelenmesi	81
	<i>Zeliha ÇELME</i>	
Bölüm 7	Yazma Becerisi Açısından 2019 ve 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi.....	97
	<i>Elif AKTAŞ</i>	
	<i>Ahmet Turan EŞ</i>	
Bölüm 8	Kuramdan Uygulamaya Yaratıcı Yazma ve Örnek Yapay Zekâ Uygulamaları	115
	<i>Uğur ÖZBİLEN</i>	

YAZARLAR

Prof. Dr. Elif AKTAŞ

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi AD

Öğr. Gör. Eyüp AYDOĞDU

Düzce Üniversitesi Türk Dili Öğretimi
Uygulama ve Araştırma Merkezi

Zeliha ÇELME

Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Dr. Muhammet Fatih DOĞAN

Arş. Gör. Ahmet Turan EŞ

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi AD

Prof. Dr. Mesut GÜN

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe
Eğitimi AD

Dr. Uğur ÖZBİLEN

Bağımsız Araştırmacı

Abdurrahman SERDAR

Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş
Veli Üniversitesi

Dilara SOYLU

Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri

Doç. Dr. Lokman TANRIKULU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Alman
Dili Eğitimi AD

Öğr. Gör. Dr. Şirin Kübra YAĞMUR

Ankara Medipol Üniversitesi, Yabancı Diller
Yüksekokulu

Bölüm 1

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE SOSYAL MEDYA KULLANIMININ ETKİN KATILIMLI ÖĞRENME ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Abdurrahman SERDAR¹
Lokman TANRIKULU²

GİRİŞ

Günümüz dünyasında küreselleşme ve dijitalleşme, yaşamın her alanında köklü değişimlere neden olmaktadır. Bu dönüşümden en fazla etkilenen alanlardan biri de eğitimidir. Geleneksel bilgi aktarımına dayalı eğitim modelleri yerini, bireyin aktif rol üstlendiği, iş birliğine ve eleştirel düşünmeye dayalı çağdaş öğrenme yaklaşımlarına bırakmaktadır. Özellikle teknolojik yenilikler, eğitimde daha yaratıcı ve etkileşimli yöntemlerin kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu değişim, yalnızca öğrenme ortamlarını değil; öğretmenlerin rollerini, öğretim materyallerini ve öğrencilerin beklentilerini de yeniden tanımlamaktadır. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) her alanda olduğu gibi eğitim süreçlerinde de hızla ilerleyerek yerini güçlendirmesi, araştırmacıları zamanla daha da dijitalleşen sınıf içi ve dışı ortamlardaki materyalleri eğitim ortamına getirmeyi gerekli kılmıştır (Kara & Furtun, 2023).

Bu bağlamda, yabancı dil öğretimi, dijitalleşmenin etkisini en yoğun biçimde hisseden disiplinlerden biri haline gelmiştir. Dil, yalnızca sözcüklerden ve dilbilgisel kurallardan oluşan bir sistem değil; aynı zamanda kültürel kimliğin, iletişimin ve toplumsal etkileşimin temel taşıdır. Bir dili öğrenmek, o dilin konuşulduğu toplumun değerlerini, kültürel kodlarını ve sosyal yapısını da anlamayı gerektirir. Bu nedenle, yabancı dil öğretimi çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmakta; dil

* Sivas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından 04.07.2025–06.07.2025 tarihleri arasında düzenlenen ‘Uluslararası Multidisipliner Bilimsel Araştırma Kongresi’nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, abdurrahmanserdar50@gmail.com, ORCID iD: 0009-0000-6837-7769

² Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Alman Dili Eğitimi AD, ltanrikulu@nevsehir.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1862-8176

Türkçe öğrenimin bir kültür edinimi boyutu da göz önünde bulundurularak, öğretmenler ders öncesi ve sonrası yabancı kültürel öğelerden esinlenen açıklama görselleri hazırlayabilir. Bu yöntem, bağlama uygun dil kullanımını destekler ve anlamdan kaynaklanan hataların önüne geçer.

Öğrencilerin yaratıcı düşünme ve sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla sosyal medya platformları üzerinden proje veya içerik yarışmaları düzenlenebilir. Ayrıca, motivasyonu olumsuz etkileyebilecek yorumların önlenmesi için paylaşımlar öğretmen kontrolünden geçtikten sonra yayınlanabilir. Bu yaklaşım, öğrencilerin Türkçeyi güvenli bir ortamda öğrenmelerini sağlarken, kültürel yanlış anlamaların önüne geçer.

Bulguların çeşitliliğini artırmak için araştırmaların daha geniş örneklem grupları ve farklı veri toplama yöntemleriyle tekrar edilmesi önerilmektedir. Alan yazında, yabancılara Türkçe öğretiminde sosyal medya kullanımına ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu konudaki araştırmaların artırılması sosyal medyanın derslere entegrasyonunu destekleyebilir. Karma yöntemli ve geniş katılımlı çalışmalar, sosyal medyanın dil öğretiminde etkin kullanımına dair önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Allsop, Y., & Unattributed. (2020). A review of active learning in higher education. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 17(4), 410–425.
- Aranha, P., Santos, J., & Garcia, F. (2018). Developing entrepreneurial skills in engineering students through active learning. *Procedia Computer Science*, 138, 593–600.
- Bean, J. C. (2011). *Engaging ideas: The professor's guide to integrating writing, critical thinking, and active learning in the classroom* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1)*. The George Washington University, School of Education and Human Development.
- Cansız, U. & Koçak, M. (2024). Türk Atasözlerinde Kültürel Süreklilik: 'Divânü Lugâti't-Türk'teki Atasözleri İle Türkiye Türkçesi Atasözleri Arasındaki Kültürel İzler. Salih Erpolat (Ed.). *Türk Asrı Eşiğinde Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Üzerine Değerlendirmeler 1*. Cilt içinde. (ss. 31 – 53). Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi Yayınları.
- Ceviz, H. (2021). *Sağlık hizmetlerinde yalın düşüncenin önemi ve uygulanabilirliği: Özel Medicabil hastanesi örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Cho, Y., Melloch, J., & Levesque-Bristol, C. (2021). Defining active learning: A restricted systematic review. *Journal of College Science Teaching*, 50(5), 70–77.
- Doolittle, P. E., Wojdak, R., & Walters, T. (2023). What is active learning? A limited systematic review of definitions and uses in the health professions education literature. *Medical Teacher*, 45(1), 15–24.
- Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410–8415.
- Hayton, A. (2017). *Active learning: A guide for teachers*. University of Oxford.

- Kara, Ö. T., & Furtun, S. (2023). Türkçe öğretiminde yapay zeka kullanımı. B. Gülbahar, M. Gün ve İ. Kaya (Ed.), *Türkçe öğretiminde teknoloji kullanımı* içinde (ss. 359–378). Eğitim Yayınevi.
- Kara, Ö. T., & Furtun, S. (2025). Türkçe öğretiminde kullanılabilecek yapay zekâ destekli araçlar ve uygulamalar. A. Z. Güven (Ed.), *Türkçe eğitiminde yapay zekâ kullanımı* içinde (153-171). Pegem Akademi.
- Lombardi, D., Shipley, T. F., & Astronomy Team. (2024). The curious construct of active learning: A meta-analysis of what it is and how it impacts learning. *Educational Psychology Review*, 36(1), 1-32.
- Lopez-Caudana, E., & unatributed. (2020). Active learning: A methodology for promoting student participation. *International Journal of Instruction*, 13(4), 1–10.
- Pantiwati, Y., & Husamah, H. (2017). Active learning in higher education: A review. *Journal of Education and Learning*, 11(4), 368-375.
- Payán, A. (2021). Active learning in the language classroom. *Journal of College Science Teaching*, 50(5), 234–240.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231.
- Rhodes, L. K., & Bellamy, S. (1999). *Choices and challenges in teacher education*. Heinemann.
- Sharifian, F. (2011). *Cultural conceptualisations and language: Theoretical framework and applications*. John Benjamins.
- Singh, A., & Sharma, V. (2025). Student engagement in AI-powered learning environments: A framework for active learning. *Journal of Educational Technology & Society*, 28(2), 112-128.
- Tam, M. (2000). Constructivism, instructional design, and technology: Implications for transforming distance learning. *Educational Technology & Society*, 3(2), 50–60.
- Tayce, J., & unatributed. (2021). Implementing active learning strategies in the classroom. *Journal of College Science Teaching*, 50(5), 12–18.
- Tüfekçioğlu, B. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel kelime bilgisi. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 7(1), 338–358.
- Yılmaz, R. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alan uluslararası öğrencilerin öğrenme etkinliğini geliştirme amaçlı sosyal medya kullanım-doyum motivasyonları. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 60-75.

Bölüm 2

İLKOKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE SES TEMELLİ CÜMLE YÖNTEMİ

Muhammet Fatih DOĞAN¹

GİRİŞ

Okuma ve yazma, bireyin bilgi toplumuna entegrasyonunda en temel, en stratejik ve en dönüştürücü beceri setidir. Bir toplumun okuryazarlık düzeyi, sadece o toplumun ekonomik kalkınmışlığını değil, aynı zamanda demokratik katılım süreçlerini ve kültürel üretim kapasitesini belirler. Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim tarihi, alfabe değişikliğinden öğretim programlarına kadar uzanan köklü dönüşümlerle doludur. Bu dönüşümlerin pedagojik açıdan en önemlilerinden biri, 2005 yılında uygulamaya konulan ve geleneksel davranışçı yaklaşımdan modern yapılandırmacı yaklaşıma geçişi simgeleyen Ses Temelli Cümle Yöntemi (STCY) uygulamasıdır (Güneş, 2007).

Eğitim bilimleri literatüründe okuma yazma öğretim yöntemleri tarihsel olarak iki ana ekseninde şekillenmiştir: Parçadan bütüne (tümevarım) ve bütünden parçaya (tümdengelim). Türkiye, 1968 programından 2005 yılına kadar “Cümle Yöntemi” (Çözümleme) olarak bilinen bütünden parçaya yaklaşımı benimsemiştir (Tok, 2001). Ancak 2005-2006 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, dünyadaki bilişsel psikoloji araştırmaları ve yapılandırmacı eğitim felsefesiyle uyumlu olarak STCY'ye geçiş yapılmıştır.

DAVRANIŞÇI YAKLAŞIMDAN YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMA GEÇİŞ

Türkiye’de eğitim sistemi, 2005 yılına kadar büyük ölçüde davranışçı ekolün etkisi altında kalmıştır. 1981 Türkçe Öğretim Programı bu yaklaşımın tipik bir örneğidir. Davranışçı yaklaşım, öğrenmeyi dışsal uyarıcılara verilen tepkiler olarak tanımlarken, STCY’nin temeli olan yapılandırmacılık, öğrencinin ön bilgileriyle yeni bilgileri ilişkilendirerek anlamı bizzat inşa ettiği bir süreci ifade eder (Güneş, 2007).

¹ Dr., mfdogan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1530-5195

sistemin statik kalmayıp sahadan gelen dönütlerle revize edilmesi de yöntemin sürdürülebilirliği açısından kritiktir. 2017 yılında bitişik eğik yazı zorunluluğunun kaldırılarak “Dik Temel Harfler”e geçilmesi ve 2024 tarihli Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında harf gruplarının “ANETİL” olarak güncellenmesi, STCY’nin yaşayan ve gelişen bir organizma gibi ele alındığını göstermektedir. Özellikle harf gruplarındaki bu son revizyon, seslerin birleşim frekansını ve anlamlı metin oluşturma kapasitesini artırmayı hedefleyen işlevsel bir düzenlemedir.

Sonuç olarak; STCY, çocuğun zihinsel sözlüğünü, ses farkındalığını ve anlama stratejilerini eş zamanlı geliştiren çok katmanlı bir süreçtir. Türk eğitim sisteminin bu yöntemde ısrarcı olması ve uygulamadaki aksaklıkları (yazı tipi, harf sırası vb.) pedagojik verilerle iyileştirmesi, okuryazarlık kalitesinin artırılması adına doğru bir rotadır. Gelecek dönemde, yöntemin başarısı; öğretmen yeterliliklerinin artırılması, materyal zenginliğinin sağlanması ve yapılandırmacı felsefenin sınıf içi uygulamalara daha derinlemesine nüfuz etmesiyle doğru orantılı olacaktır. STCY, Türkçenin matematiksel yapısının anahtarıdır ve bu anahtar doğru kullanıldığında, bilgi toplumunun gerektirdiği nitelikli okuryazar bireylerin yetişmesine zemin hazırlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Güneş, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Tok, Ş. (2001). İlkokuma yazma öğretiminde kullanılan yöntemlerin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 26, 257-276.
- Akyol, H. (2019). *Türkçe ilkökuma yazma öğretimi* (19. Baskı). Pegem Akademi.
- Landerl, K., Wimmer, H., & Frith, U. (1997). The impact of orthographic consistency on dyslexia: A German-English comparison. *Cognition*, 63(3), 315-334. [https://doi.org/10.1016/S0010-0277\(97\)00005-X](https://doi.org/10.1016/S0010-0277(97)00005-X)
- Öney, B., & Durgunoğlu, A. Y. (1997). Beginning to read in Turkish: A phonologically transparent orthography. *Applied Psycholinguistics*, 18(1), 1-15. <https://doi.org/10.1017/S014271640000984X>
- Miller, P., Guldenoglu, B., & Kargin, T. (2019). Reading failure in a completely transparent orthography representing a morphologically highly complex agglutinative language: The case of Turkish. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 31, 669-689. <https://doi.org/10.1007/s10882-019-09667-3>
- Acha, J., Laka, I., & Perea, M. (2010). Reading development in agglutinative languages: Evidence from beginning, intermediate, and adult Basque readers. *Journal of Experimental Child Psychology*, 105(4), 359-375. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2009.10.008>
- Şahin, A., & Akyol, H. (2006). İlkokuma yazma öğretiminde kullanılan çözümleme ve bireşim yöntemlerinin uygulamalı olarak karşılaştırılması. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildirileri*, 14-16 Nisan 2006, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Rose, J. (2006). *Independent review of the teaching of early reading: Final report*. Department for Education and Skills. <https://dera.ioe.ac.uk/5551/2/report.pdf>
- MEB. (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli: İlkokul Türkçe dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı. <https://tymm.meb.gov.tr/>
- MEB. (2017). *Dik temel harflerle ses temelli okuma yazma öğretimi* (Basın Duyurusu). Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.

Bölüm 3

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI: ANAHTAR SÖZCÜKLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Şirin Kübra YAĞMUR¹

GİRİŞ.

Türkçe öğretiminin öncelikli hedefi, öğrencilerin dört temel dil becerisini kapsamlı bir biçimde geliştirmektir. Bu becerilerin birbirine bağlı olarak öğretilmesi, etkin bir öğrenme süreci için önem taşımaktadır. Eğitim programında yer alan amaçlar ve öğrenme çıktıları, öğrencilere aktarılmaya çalışılmakta ve bu öğrenme çıktılarının öğrenciler tarafından en iyi biçimde özümsemişi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin öğretim süreçlerine verdikleri tepkilerin ve başarı düzeylerinin belirlenmesi ancak nitelikli bir ölçme ve değerlendirme süreciyle mümkündür. Eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme, uygulanan faaliyetlerin niteliğini denetleme ve geliştirme olanağı sunan temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Atılgan, Kan ve Aydın (2019, s. 20), ölçmeyi, bir nesne ya da bireyin özelliklerinin düzeyini belirlemek için yürütülen bir süreç olarak tanımlamaktadır. Değerlendirme ise, “öğrenciler, müfredat, eğitim programları, okullar ve eğitim politikaları hakkında kararlar almak için bilgi toplama süreci” olarak ifade edilen kapsamlı bir kavramdır (Nitko ve Brookhart, 2016, s. 3). Eğitim ve öğretim sürecinde izlenen her yöntem, öğrenciyi daha ileri bir düzeye taşımak açısından büyük önem taşır. Bu doğrultuda, bir öğrencinin ders içi etkinliklerdeki başarısını değerlendirirken ölçme sürecinin en etkin biçimde yürütülmesi zorunludur. Aksi halde, eğitim sürecinin sonunda öğrencinin gelişiminde beklenen ilerlemeyi gözlemlemek mümkün olmayabilir. Bu nedenle, ölçme ve değerlendirme, eğitim sürecinin iyileştirilmesi için vazgeçilmez bir bileşen olarak kabul edilmektedir (Özbaşı, 2009, s. 21). Türkçe öğretimi sürecinde ölçme ve değerlendirmenin bu denli önemli bir rol üstlenmesine rağmen, geçmiş yıllarda bu alana yeterince

¹ Öğr. Gör. Dr., Ankara Medipol Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, sirin.yagmur@ankaramedipol.edu.tr, ORCID iD: 0009-0006-3240-0633

Bununla birlikte “tamamlayıcı ölçme araçları”, “uygulamalı dil sınavı” ve “analitik dereceli puanlama anahtarı” gibi kavramların görülmesi, tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik farkındalığın gelişmekte olduğunu düşündürmektedir. Bu kapsamda, Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme çalışmaları hem geleneksel yöntemleri hem de çağdaş yaklaşımları bir arada ele alarak çok boyutlu bir değerlendirme sunmaktadır.

Son olarak, öğretmen ve öğretmen adaylarına ilişkin bulgular, literatürde “Türkçe öğretmenleri” ve “öğretmen görüşleri” odaklı çalışmaların ağırlıkta olduğunu göstermiştir. Bu durum, alandaki araştırmaların daha çok öğretmenlerin uygulama deneyimlerine ve görüşlerine dayandığını, dolayısıyla öğretmen merkezli bir eğilimin varlığını ortaya koymaktadır. Ancak “öz yeterlik”, “soru hazırlama yeterliği” ve “öğretmen yeterlikleri” gibi kavramların sınırlı biçimde ele alınması, mesleki yeterliklerin derinlemesine incelenmediğini göstermektedir.

Genel olarak, araştırma sonuçları Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme alanına yönelik ilginin son yıllarda arttığını göstermektedir. Ancak kavramsal çeşitlilik, tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının uygulanması ve öğretmen yeterliklerinin derinlemesine incelenmesi konularında gelişmeye açık olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Türkçe eğitimi literatüründe kullanılan terimlerin netleştirilmesi sağlanmalıdır. Akademik yayınlarda anahtar sözcüklerin standartlaştırılması, alanda ortak bir terminoloji oluşturulmasına katkı sağlayabilir.
2. Anahtar sözcüklere göre, mevcut çalışmaların ağırlıklı olarak dinleme ve okuma becerilerine odaklandığı göz önünde bulundurularak, konuşma ve yazma becerilerine yönelik ölçme ve değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi sağlanabilir.
3. Program temelli değişikliklerin akademik üretim üzerindeki etkisi göz önüne alınarak, yeni öğretim programlarının uygulanması sürecinde ölçme ve değerlendirme araştırmaları teşvik edilmelidir. Akademik çalışmaların sadece öğretmen görüşlerine değil, uygulama örnekleri, öğrenci performans verileri ve karşılaştırmalı analizler ile desteklenmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, S. ve Göçer, A. (2024). Türkçe eğitiminde tamamlayıcı değerlendirme aracı olarak günlük kullanımı. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 327-343. Doi: 10.51531/korkutataturkiyat.223
- Atılgan, H.; Kan, A. ve Aydın, B. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (12. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Aydın, İ.; Kanık Uysal, P. ve Uyar, Y. E. (2024). Ortaokul Türkçe ders kitaplarının tamamlayıcı ölçme araçlarının kullanılması bakımından karşılaştırılması, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 30, 53-68. Doi: 10.30767/diledeara.1470091
- Aydın, M. ve Uçgun, D. (2020). Ortaokul Türkçe dersi sınav sorularının Program'daki kazanımlara göre incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 343-356. Doi: 10.16916/aded.678478
- Bakırcı, H.; Akbulut, E. ve Rençber, O. (2024). Türkçe dersi geçme notunun yetmiş olması konusunda Türkçe öğretmenlerinin görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (39), 75-91. Doi: 10.29000/rumelide.1471647.
- Bilican Demir, S. ve Yıldırım, Ö. (2019). Yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi için dereceli puanlama anahtarı geliştirme çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47,457-473. Doi: 10.9779/pauefd.588565.
- Çerçi, A. (2015). Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin konuşma becerisini ölçme ve değerlendirmeyle ilişkin görüşleri. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 186-204. Doi: 10.20860/ijoses.37293
- Çevik, A. ve Muzaffer, N. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alanında yazılmış yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere ilişkin bir içerik analizi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 722-744.
- Çiçek, S. (2024). Ana dili olarak Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisini ölçme ve değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri: beceri temelli yazılı ve uygulamalı sınav sistemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (62), 3517-3542. Doi: 10.53444/deubefd.1521502
- Damar, G. (2016). *Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitimindeki ölçme ve değerlendirmeye uygulamalarının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak. Erişim adresi: https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/368719/yokAcikBilim_10117552.pdf?sequence=-1&isAllowed=y
- Demir, E.; Ilgın Cüm, B.; Kul, N. ve Gündem, A. (2025). Türkçe öğretmenlerinin 2024 ortaokul Türkçe dersi öğretim programının (5, 6, 7 ve 8. sınıf) ölçme ve değerlendirme yaklaşımı hakkındaki görüşleri. *OJCES*, 3(5), 122-152 Doi: 10.5281/zenodo.15680687
- Dilekçi, A. (2024). Türkçe öğretmenlerinin öğrencilerin ders ve etkinliklere katılım notlarını verme durumlarının incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 60(60), 227-245. Doi: 10.15285/maruaeabd.1369933
- Diñel, B. K. (2016). *Türkçe öğretmenlerinin anlama becerilerinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Er, O. (2025). Missing words: causes, symptoms and solutions for middle school students' reading anxiety. *Humanities and Social Sciences Communications*, 12, 1-13. Doi: 10.1057/s41599-025-05193-0
- Erdem, M. D., Gün, M., Şengül, M. ve Özkan, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi alanında yazılmış bilimsel makalelerde geçen anahtar sözcüklere ilişkin bir içerik analizi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 34(1), 213-237. Doi: 10.7822/omuefd.215246
- Erol, T. ve Tunagür, M. (2024). Türkçe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme okuryazarlık düzeylerine yönelik bir araştırma, *İctimaiyat, Cilt 8*, Türk Eğitim Sisteminde Değişimler ve Yeni Eğilimler Özel Sayısı, ss. 149-165. Doi: 10.33709/ictimaiyat.1539663.
- Eyüp, B. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının hazırladığı soruların yeniden yapılandırılan Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Kastamonu Education Journal*, 20(3), 965-982.
- Güney, S. ve Eroğlu, S. (2024). Yabancılarla Türkçe eğitimi alanında ölçme ve değerlendirme üzerine yapılan çalışmaların anahtar kelimelerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi (UTÖAD)*, 4(1), 159-180. Doi: 10.5281/zenodo.12098234
- Karatay, H. ve Dilekçi, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Milli Eğitim*, 48(1), 685-716.
- Keray Diñel, B. ve Deniz, K. (2019). Türkçe öğretmenlerinin anlama becerilerinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 28-64. Doi: 10.16916/aded.448811

- Kilmen, S. ve Beyhan, S. (2011). Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yöntemlerini uygulama sıklıkları ve tamamlayıcı değerlendirme yaklaşımlarına yönelik görüşleri (Düzce ili örneği). *Ege Eğitim Dergisi*, 12(2), 83-104.
- Küçük, S. ve Kaya, E. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi ile ilgili hazırlanan tezlerde geçen anahtar kelimelere yönelik içerik analizi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 442-456. Doi: 10.7596/taksad.v7i5.1880
- Maden, A. ve Durukan, A. (2013). Türkçe dersi yazılı sorularının öğrenme alanlarına, soru tiplerine ve taksonomilerine göre değerlendirilmesi (Erzurum ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 95-114.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023a). *Ölçme ve değerlendirme yönetmeliği*. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=40317&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023b). *Yazılı ve uygulamalı sınavlar yönergesi*. Erişim adresi: https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_10/12115933_MEB_yazili_ve_uygulamali_sinavlar_yonergesi.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Nitko, A. J. and Brookhart, S. M. (2016). *Educational assessment of students*. (Çev. B. Bıçak, M. Bahar, S. Özel). Ankara: Nobel Akademi.
- Özbaşı, D. (2009). *Sınıf öğretmenleri için öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme ile ilgili yeterlik göstergelerinin ve bunlara ilişkin algılarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sallabaş, M. E. ve Kiler, B. (2024). Dil becerilerini ölçme ve değerlendirme sürecinde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(3), 650-666.
- Sargut, O. (2022). *Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yeterliliklerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.
- Sevim, O. ve İşcan, A. (2012). Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere dönük bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 7(1), 1863-1873.
- Şengül, M. (2011). *İlköğretim II. Kademe Türkçe öğretiminde yazma becerilerine yönelik öğretim ve ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Tabak, G. ve Göçer, A. (2014). Dinleme becerisine yönelik alternatif ölçme ve değerlendirme araçları. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 3(2), 250-272. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/43643>
- Ungan, S. ve Dincel, Ö. (2022). Ana dili olarak Türkçe öğretiminde ölçme değerlendirme temalı bilimsel araştırmalar: bir içerik analizi çalışması. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(2), 562-576. Doi: 10.54979/turkegitimdergisi.1191204
- Yağmur, Ş. K. (2025). Türkçe öğretmenlerinin okuma ve yazma becerilerini değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *International Journal of Düzce Educational Sciences*, 3(1), 51-64. Doi: 10.62195/ijdes.1696922
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. ve Er, O. (2013). Türkçe dersi öğretim programı dinleme/izleme alanı amaç ve kazanımlar boyutunun öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 231-250. Doi: 10.7884/teke.170
- Yiğit, F. (2013). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi öğretim programındaki alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Bölüm 4

TÜRKÇENİN YABANCI/ İKİNCİ DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL FARKINDALIK VE KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM BAĞLAMINDA UYGULANAN ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Eyüp AYDOĞDU¹

GİRİŞ

Bir dilin sözlü veya sözsüz olan ifadelerinin diğer toplumlarda farklı yorumlanması, dil öğreticilerinin tecrübeleri arasındadır. Öğrencilerin de çeşitli araçlarla gerçekleştirdiği çevirilerde tam anlamıyla karşılık bulamaması da aynı tecrübenin ürünüdür. Bu bağlamda dil öğreniminde yalnızca okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerinin yeterliğine sahip olmanın değil, hedef dilin kültürünü de bilmenin elzem olduğu sonucu doğal olarak ortaya çıkar.

Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak (TYİDO) öğretiminin diğer konularında olduğu gibi kültür odaklı çalışmalar da özellikle son yıllarda alan yazınında hacim oluşturmaya başladı. Bu çalışmalar genel olarak, Türkçe öğretim materyallerinin kültürel farkındalık oluşturma konusunda yeterli olmadığını, dil öğreticilerinin belirli bir plan olmadan kültürel farkındalığı oluşturmaya çalıştığını, öğrencilerin de yine genellikle örtük öğrenme ile kültürel edinimde bulunduğunu ortaya koymuştur. Aynı çerçevedeki çalışmalar, öğreticilerin ve öğrencilerin bu konudaki taleplerine de yer vermiştir.

Avrupa Konseyi tarafından 2001 yılında yayımlanan “Diller İçin Ortak Başvuru Metni”nde yine aynı yıl yayımlanan “Avrupa Dil Portfolyosu”nda kültürlerarası deneyimlerin geliştirilmesi felsefesi de dil öğretiminde kültürün önemine dikkat çekmektedir. Özellikle TYİDO öğretimi sınıflarında çok kültürlü bir ortam oluşmaktadır. Dolayısıyla TYİDO öğretiminde Türk kültürünün farkındalığının yanı sıra kültürler arası iletişimsel yeterliliğin de gözden kaçırılmaması gerekmektedir.

¹ Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi Türk Dili Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, eyupaydogdu@duzce.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4457-7528

- Öğrencilere bireysel olarak verilecek araştırma, röportaj vb. görevlerle konuşma becerisi özelinde aktif katılım sağlanabilir.
- Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kültürel farkındalık ve kültürlerarası iletişimsel yeterlik durumları da önemsenmelidir. Kültürel farkındalığın ve kültürlerarası iletişimin ölçülmesi ve değerlendirilmesinden önce geliştirme çalışmalarının örneklendirilmesi mühimdir. Gelişimin ardından ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapılmalı, hâlihazırdaki ölçme ve değerlendirmelerde kültür odağı gözden kaçırılmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B. (2019). *Yedi iklim yabancı dil olarak Türkçe setindeki kültürel varlığın incelemesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 564496).
- Alyılmaz, C. ve Er, O. (2016). Yabancılar Türkçe öğretimi uygulamalarında öğretmenlerin kültürel farkındalık oluşturmadaki etkisinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1392-1413. Doi:10.7884/teke.721
- Alyılmaz, C. ve Er, O. (2018). İkinci dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin Türk kültürüne yönelik farkındalıklarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1269-1285. Doi:10.17240/aibuefd.2018.18.39790-471115
- Byram, M. (1997) *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Council of Europe. (2001). *Common European Framework of reference for languages: learning, teaching, assessment*. Cambridge University Press.
- Council of Europe. (2001). *European language portfolio: a guide for teachers and teacher trainers*. Strasbourg: Council of Europe.
- Deardorff, D. K. (2006) Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization, *Journal of Studies in International Education*, 10(3), 241-266 Doi: 10.1177/1028315306287002
- Demir, A. & Açıık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (30), 51-72.
- Duranti, A. (1997), *Linguistic, anthropology (Cambridge Textbooks in Linguistics)*. Cambridge: Cambridge University Press. doi.org/10.1017/CBO9780511810190.
- Durmuş, M. & Sumruk Ateşgöl, H. (2021) Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel içeriklerin seçimi, sunumu ve öğreticilerde kültürlerarası yeterlilik geliştirme. E. Özkan (Ed.) *Yabancılar Türkçe Öğretimi* (s. 111-133). İstanbul: Eğitim Yayınevi.
- Er, M. & Durmuş, M. (2021). Yabancılar Türkçe öğretiminde öğreticilerin sınıf içi iletişim yaklaşımları ve mikro saldırganlık. *Turkish Studies - Language*, 16(3), 1873-1884. Doi: 10.7827/TurkishStudies.51618
- Er, O. ve Alyılmaz, S. (2022). *Web 2.0 araçları ile kültür destekli yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. İzmir: Duvar.
- Güliden, B. (2023). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Kültürel Boyutunu Ele Alan Çalışmaların İncelenmesi: Meta-Sentez Çalışması, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 15-44. Doi: 10.32321/cutad.1187941
- Holme, R. (2003). Carrying a baby in the back: teaching with an awareness of the cultural construction of language. In M. Byram & P. Grundy (Eds.). *Context and culture in language teaching and learning* (pp. 18-31). Tonawanda, NY: Multilingual Matters.
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla yaşamak kültürlerarası iletişim*. Ankara: Ürün Yayınları.

- Koyuncu, İ., Durmuş, M., & Nebioğlu, G. (2024). İkinci/yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında kültürel içeriklerin sunumu. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (8), 47-82.
- Miçooğulları, M. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel unsurların kullanımı: "Anadolu Hikâyeleri Dizisi" örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(1), 43-63.
- Şimşek, M. R. ve DüNDAR, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının kültürel içeriğinin üç çevre modeline göre çözümlenmesi. *Turkish Studies*, 10(3), 891-906.
- Şimşek, M. R. (2018). Yabancılar için İngilizce ve Türkçe ders kitaplarındaki kültürel içeriklerin karşılaştırması. *Bilig*, (84), 301-327.
- Türer, S. & Kuyumcu Vardar, A. (2025). *Yabancı Dil öğretiminde kültürlerarası iletişim - kültürel köprüler ile farklı zihinleri anlamak*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yule, G. (2010) *The study of language (4th ed.)*. Cambridge: Cambridge University Press, [Elektronik Version]
- Yüce, K., & Koçer, Ö. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hedef kültür. A. Şahin (Ed.), *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (s. 479-489). Ankara: Pegem Akademi.

Bölüm 5

ALMANYA'DA İKİ DİLLİ OLARAK YETİŞEN TÜRK ÇOCUKLARINA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMININ ROLÜ

Mesut GÜN¹
Dilara SOYLU²

GİRİŞ

Son yıllarda, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ana dillerini öğrenmeleri hem akademik çevrelerde hem de eğitim politikaları bağlamında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Araştırmacılar, göçmenlerin yaşadıkları ülkelerde uygulanan asimilasyon ya da sağlıksız bütünleşme politikalarının, bireylerin ana dillerini korumalarını güçleştirdiğini ve zamanla dil kaybına yol açtığını belirtmektedir. Dil kaybının yalnızca iletişimsel bir eksiklik olarak değil, aynı zamanda bireyin kimlik inşası sürecini derinden etkileyen bir olgu olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Göçmen çocuklarının ana dillerini unutmalarının, kimlik bunalımı, aidiyet duygusunda zayıflama ve kültürel yabancılaşma gibi sosyolojik sorunları beraberinde getirdiği ifade edilmektedir. Bu çerçevede, dil kaybı yalnızca bireysel bir mesele değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşmeyi tehdit eden geniş ölçekli bir sosyolojik problem olarak görülmektedir. Bu nedenle çağın koşullarına uygun dil ve kültür politikalarının geliştirilmesi, söz konusu sorunun çözümünde temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin, yurt dışında yaşayan vatandaşlarının ve soydaşlarının ana dillerini öğrenmeleri ve kültürel kimliklerini korumaları yönünde destekleyici politikalar yürütmesinin, bu bağlamda devletin temel sorumluluk alanlarından biri olduğu düşünülmektedir. Bu yaklaşım, dilin yalnızca bir iletişim aracı olmanın

¹ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi AD, mesutgun07@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-9663-1066

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, dilarasyll@gmail.com, ORCID iD: 0009-0006-1586-6511

11. Almanya'da doğup büyüyen Türk gençleriyle yapılacak derinlemesine görüşmeler yoluyla, onların kendilerini hangi kültüre daha yakın hissettikleri, bu aidiyetin dil kullanımıyla nasıl ilişkili olduğu analiz edilebilir.
12. Dijital medya, sosyal medya ve çevrim içi platformların, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının ana dillerini kullanma sıklığı üzerindeki etkisi araştırılabilir. Bu sayede teknoloji destekli dil öğrenme modelleri önerilebilir.
13. Almanya'daki Türk çocuklarının iki dillilik düzeyleri ile okul başarıları arasındaki ilişki hem istatistiksel hem de sosyolojik olarak değerlendirilebilir.
14. Almanya'daki Türk diasporası içerisinde birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü kuşak bireyler arasında Türkçe ve Almanca yeterlilikleri karşılaştırılarak, dil kaybının kuşaklara göre nasıl değiştiği daha sistematik biçimde ortaya konabilir.

Bizlere düşen görev, Almanya'da yaşayan, Türk kökenli, isimleri Türk olup ana dili olan Türkçeyi konuşamayan ya da Almanca ile Türkçeyi karma bir şekilde kullanan bireylere ana dillerini öğretmek, Türk kültürünü benimsetmek ve sevdirmektir. Elbette bu süreçte ilk sorumluluk ebeveynlere düşmektedir. Çocuk, büyüdüğü ortamda ana dil olan Türkçeyi doğru, kurallı ve düzgün şekilde öğrenirse, anaokuluyla başlayan (Kindergarten) ve sonrasında alacağı eğitimlerde ikinci dil olarak tanıyacağı Almancayı da doğru kullanacağı bilinmektedir. Ana diline hâkim olan birey, ikinci diline de hâkim olur ve böylece her iki dilde de kendini etkili bir şekilde ifade edebilir.

KAYNAKÇA

- Cemiloğlu, M. (2013). *Yeni programlara uyarlanmış Türk dili ve edebiyatı öğretimi*. Aktüel.
- Coşkun, İ. (2018). Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi. İçinde M. Yılmaz (Ed.), *Dil öğretimi* (ss. 1-15). Pegem Akademi.
- Çelik, C. (2008). Almanya'da Türkler: Sürekli yabancılık, kültürel çatışma ve din. *Milel ve Nihal*, 5(3), 105-142.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Ergin, M. (1993). *Türk dil bilgisi*. Bayrak.
- Gün, M., & Çeri, N. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımında müzelerin rolü. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(2), 1276-1289.
- Göçmenler, H., & Açıık, F. (2021). Türkçe ve Türk Kültürü (4-5. sınıf) ders kitabının Avrupa Ortak Çerçeve Metni'ndeki kültürel kategorilere göre değerlendirmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27, 144-174.
- Kara, Ö. T. & Şihanlıoğlu, Ö. (2019). Türkiye'de görülen süreç odaklı iki dillilik modelleri. *Uluslararası Diller Kongresi (INCOL-2019)*, 09-11 Ekim 2019, Çukurova Üniversitesi, Tam Metin Kitabı, Çanakkale: Rating Academy Yayınları, 247-258.
- Kara, Ö. T., & Şihanlıoğlu, Ö. (2021). İki dillilik, çok dillilik ve türleri. İçinde A. Karabulut & M. Tunagür (Eds.), *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi* (ss. 31-54). Akademisyen.

- Kaya, M. (2024). Türkiye-Almanya iş birliğinde iki dilli eğitim politikaları. In *Uluslararası Göç ve Eğitim Konferansı Bildirileri* (ss. 118-134).
- O'Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project* (2nd ed.). SAGE.
- Ortay, H. (2023). Almanya'da kültürel farkların eğitimde ayrımcılık üzerinde etkileri (The effects of cultural differences on discrimination in education in Germany). *Strategic Public Management Journal*, 9(16), 60–85.
- Öztürk, A. O. (2021). Kitap tanıtımı-*Almanya Türkleri*. *Folklor Akademi Dergisi*, 4(3), 553–556.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227–250.
- Sancıuzun, D. (2021). İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretiminde Türk kültür ve edebiyatının yeri. İçinde *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi* (ss. 229–248). Akademisyen.
- Sancıuzun, F. (2021). Almanya'daki Türk çocuklarının dilsel ve kültürel gelişim süreçleri. *Dil ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 9(3), 112–130.
- Şen, U. (2016a). İki dilli Türk çocuklarına temel beceri ve temel değerlerin öğretiminde Nasrettin Hoca fıkralarının yeri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 257–272.
- Şen, U. (2016b). İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi: İlk öğretmenler ve ilk Türkçe dersi öğretim programı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1023–1036.
- Süverdem, F. B., & Ertek, B. (2020). İki dillilik ve iki kültürlülük: Göç, kimlik ve aidiyet. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 6(2), 183–207.
- Tekeli, F. (2021). İki dilli Türk çocuklarına kelime öğretimi. In *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi* (ss. 105–122). Akademisyen.
- Wei, L. (Ed.). (2000). *The bilingualism reader*. Routledge.
- Yıldırım, E. (2023). İki dillilikte aile ve eğitim kurumlarının rolü. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 89-104.
- Yılmaz, M. Y. (2014). İki dillilik olgusu ve Almanya'daki Türklerin iki dilli eğitim sorunu. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 1641–1651.

Bölüm 6

2014- 2025 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ALANINDA HAZIRLANAN DOKTORA TEZLERİNİN İNCELENMESİ

Zeliha ÇELME¹

GİRİŞ

Günümüz dünyasında küreselleşmenin hız kazanması ve uluslararası etkileşimin artmasıyla birlikte, yabancı dil öğrenimi ve öğretimi, bireylerin ve toplumların kültürel, ekonomik ve sosyal gelişiminde vazgeçilmez bir rol üstlenmiştir. Dil, yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, kültürlerarası anlayışın, diplomatik ilişkilerin ve ekonomik iş birliklerinin temel taşıyıcısı konumundadır. Bu bağlamda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Türkiye'nin kültürel diplomasisi, akademik iş birlikleri ve uluslararası öğrenci hareketliliği açısından stratejik bir öneme sahiptir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDTÖ), farklı dil ve kültürlerden gelen bireyler arasında köprüler kurarak, dil, kültür ve iletişim becerilerinin geliştirilmesinde ve Türkiye'nin uluslararası alandaki görünürlüğünü artırmada hayati bir rol oynamaktadır. Türkiye, Türkçenin dünya dilleri arasındaki konumunu güçlendirmek ve uluslararası alandaki etkinliğini artırmak amacıyla bu alana yönelik ilgi ve yatırımlarını sürekli olarak artırmaktadır. Bu ilginin somut bir yansıması olarak Türkiye'deki yükseköğretim kurumları, YDTÖ alanındaki bu artan önemin farkında olarak, bünyelerinde yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretimi hizmeti veren dil öğretim merkezleri (TÖMER'ler) kurmuşlardır. Ankara Üniversitesi TÖMER'in 1980'li yılların sonlarında başlayan öncü çalışmaları, diğer üniversiteler için bir model teşkil etmiş ve zamanla Türkiye genelinde birçok üniversite kendi TÖMER birimlerini oluşturmuştur. Köse ve Özsoy (2021) ile Erdil (2018) tarafından yapılan çalışmalar, 2010'lu yıllardan itibaren TÖMER benzeri merkezlerin sayısında ciddi bir artış yaşandığını ve bu kurumların Türkiye'nin

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, zelihaelme@hotmail.com, ORCID iD: 0009-0003-2588-3559

taşıyan ve mevcut bilgi birikiminin daha sistematik bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayacak metasentez ve meta-analiz gibi çalışmaların sayısının artırılması önerilmektedir. Gelecekteki doktora çalışmalarının, farklı meslek gruplarına (ör. sağlık, mühendislik, turizm) yönelik dil öğretimi programları tasarlamaya, ihtiyaç analizi yapmaya ve bu alanlara özgü materyaller geliştirmeye odaklanması önem arz etmektedir. Bu bağlamda konu çeşitliliği açısından özellikle program geliştirme ve ÖAT öğretimi (ör. mesleki dil) gibi daha az çalışılan alanlara yönelik doktora çalışmalarının teşvik edilmesi, dört temel dil becerisini bütünlük bir yaklaşımla ele alan, görev tabanlı ve proje tabanlı öğrenme ortamlarında becerilerin birbirini nasıl desteklediğini inceleyen çalışmalara yönelmesi alanın bütüncül bir bakış açısı kazanmasına katkı sağlayacaktır. Hacettepe Üniversitesi'nin alandaki öncü rolü ve birikimi dikkate alındığında, bu tecrübenin YDTÖ alanında yeni gelişmekte olan diğer üniversitelerle ortak projeler, danışmanlıklar ve bilimsel etkinlikler aracılığıyla paylaşılması, alanın ülke genelinde daha dengeli bir şekilde gelişmesine yardımcı olacaktır. Doktor öğretim üyesi gibi unvanlara sahip genç akademisyenlerin de danışmanlık süreçlerine daha aktif katılımının desteklenmesi, alanın geleceği ve akademik sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahiptir.

Sonuç olarak, incelenen doktora tezleri, YDTÖ alanının Türkiye'de dinamik, gelişen ve akademik olarak olgunlaşan bir alan olduğunu teyit etmektedir ve bu tezlerin hem kuramsal bilgi birikimine hem de uygulamaya yönelik çözüm önerilerine önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Acun, D. (2023). *Boşnaklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ortak kültür öğelerinin yeri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Akçaoğlu, C. (2025). *Türkçe zaman eklerinin görünüş özelliklerinin yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yansımaları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Alaca, S. (2022). *Türkçede özneliğin biçimbirimsel kodlanması ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özneliğin yeri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Aslan, N. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde göreve dayalı öğrenme yönteminin A1-A2 düzeyi konuşma becerisine katkısı*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Aşçı, Y. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öykü: b2 düzeyinde okuma ve yazma becerisi geliştirme* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Aydemir, G. D. D. (2023). *İkinci / yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik dinlemeye yönelik üstöylem belirleyicilerinin tespiti* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Aydoğdu, İ. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi yapılarının kazandırılmasında zihin haritalama tekniğinin kullanımı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Ayhan, E. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin seviyelerinin tespiti: Okuma sırasında göz izleme bulguları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Ayık, S. (2019). *Erken yaşta yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Oyunların yazma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Batluralkız, Ç. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hızlı otomatikleştirilmiş okuma anlama becerilerinin karşılaştırılması – A1 ve A2 düzeyleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Bayraktar, S. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir kültür aktarım aracı olarak kalıp sözler*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. Ankara
- Bekdaş, M. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk efsaneleri: Okuma ve yazma becerileri üzerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Berk, R.R. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde elektronik dinletilerin dinlediğini anlama başarısı ve dinleme kaygısına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bülbül, F. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama becerisinin kavram haritası aracılığıyla geliştirilmesi: Bir eylem araştırması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi
- Çarıkcı, K., Meral, H., Berkil, S., Çalışır, A., Önal, L., & Arslan, Özgür. (2024). Nitel araştırmalarda tematik analiz. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 10(37), 127–140.
- Çelebi, S. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görsel geri bildirim etkinlikleriyle gerçekleştirilen bütün öğretiminin sesli okuma becerisine etkisi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum
- Çelik, H. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel ihtiyaç analizi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Çinpolat, E. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çok kaynaklı grup yazma konferansının uygulanması: Bir eylem araştırması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ordu Üniversitesi
- Dalıoğlu, S. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde düşünceyi geliştirme eğitiminin yazma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi
- Darıcı, E. (2022). *Teklifsiz dil ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde teklifsiz dilin yeri ve önemi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Demir, S. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilbilimsel artıklık ve uzatıma ilişkin öğrenicilerin farkındalık düzeyleri* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Doğru, M. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin temel (a1-a2) seviyesinde işlevsel dil bilgisi öğretimi (Anketler-tespitler-eleştirel-öneriler)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Duru, H. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan soruların nitelik araştırması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Dündar, S. A. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürlerarası yaklaşıma dayalı edebî metin kullanımı: C1 seviyesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Ellialtı, M. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik dinleme becerisinin geliştirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Erdil, M. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kuruluna bağlı 209 üniversitede yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(60), 94.
- Ergenekon, M. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dil setlerindeki sözvarlığı: A1 düzeyi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ergun, N. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde müzikli etkinliklerin üstbilişsel dinleme farkındalığı ve dinleme öz yeterliği üzerinde etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Erol, H.F. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde temel seviyede kelime edinimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Erol, S. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eğitsel oyunların kullanımı*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.

- Fişekçioğlu, A. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi ölçütlerine göre Türk kültürü tanımlayıcılarının oluşturulması: B1 dil düzeyi model önerisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Göçmen, E. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde otantik dokümanların kullanımı ve A1-A2 düzeyinde dil becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gökşen, E. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında edebî metin kullanımı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gündüz, F. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iş Türkçesi: Aşçılık hizmetlerinde eşdizimlilik ve öğretimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Güngör, A. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisini geliştirmeye yönelik bir izlençe önerisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Harmankaya, M. Ö. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ters yüz öğrenmeye dayalı yazma eğitiminin yazma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Işıkoğlu, M. (2023). *Ölçme değerlendirme çerçevesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- İnalöz, A. B. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamalarının konuşma, yazma, okuma, dinleme becerileri ve Türkçe öğrenme motivasyonu üzerindeki etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi.
- İskender Topaloğlu, M. E. (2025). *Yapay zeka destekli uyarlanabilir öğrenme ortamının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde telaffuz becerisine, konuşma kaygısına ve öz yeterliğe etkisi* Atatürk Üniversitesi.
- Karagülle, H. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde başarının ölçülmesi: Çevrim içi ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanımı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa.
- Kaya, İ. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişimsel yaklaşımın A1-A2 seviyesinde konuşma becerisinde kullanılması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Kayacan, S.G. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıp sözlerin kazandırılmasında yaratıcı dramanın etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Khalmatova, Z. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde harmanlanmış öğrenme: İstasyon rotasyon modeli* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kılınç, A. K. (2025). *Bilgi-işlemsel düşünme temelli mikro öğrenmenin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde modellenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kırbaş, G. (2024). *Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde oyunlaştırma tasarımı*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Koçak, A. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde telaffuz: Bir karma yöntem araştırması ve ünlülerin telaffuz öğretimine yönelik yeni bir teknik* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Koçak, A. (2023). *SAMR modelinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Köksal, N. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sıfat-fiiller* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Köse, D. ve Özsoy, E. (2021). Türkiye'de yabancılara Türkçe öğretiminin otuz yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 8(1), 30-54.
- Kurt, E. (2019). *Çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Metin, E. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde eleştirel düşünme ve kültürlerarası yetkinliği geliştirmeye yönelik stratejiler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Mutluay, A. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde televizyon dili: Öncelikli söz varlığı derlemi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Önal, K. (2025). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin uyarlamaları Türk ve dünya masallarından örnekler* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.

- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Öztürk, A.T. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dikte uygulamalarının kullanımı* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Pestil, A. D. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Rus ekolü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Polat, Ö.S. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde etkileşimli okuma etkinliklerinin yaratıcı yazma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Raffard, C. A. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ayrık söz edimi öğretimi modelinin karşılıklı konuşma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Salı, M. K. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kavramsal metafor kuramına dayalı metafor öğretimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Serin, N. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları ile bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Seyedi, G. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik yazma öğretimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Sözer, B. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan e-öğrenme nesnelerinin kullanılabilirliğinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Şengül, K. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğrenme stratejilerine dayalı etkinliklerin anlama becerileri ile dil bilgisine yönelik başarıya, kalıcılığa ve Türkçeye yönelik tutuma etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Şimşek, R. (2019). *Subliminal bir güç göstergesi: Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitapları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Taşköprü, G. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşmanın değerlendirilmesi için puanlama anahtarı önerisi: A1-A2 düzeyi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Tekeli, M. (2025). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sözlü etkileşim ve üretim sürecinin yapay zekâ uygulamalarıyla desteklenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Tekin, E. (2023). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bilgisayar ve mobil destekli dönüt kullanımının öğrencilerin anlatma becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Tok, A. (2023). *Kültürel diplomasi aracı bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: YTB'nin 2010-2021 arasındaki faaliyetleri. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (36), 26-47.
- Tok, A. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür politikaları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Türker, M.S. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde blog kullanımının okuma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yıldırım, H.Ç. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde planlı yazma ve değerlendirme modelinin yazma becerisine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yılmaz, İ. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin deyim öğretiminde kullanılmasına yönelik bir inceleme*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Yolcuşoy, Ö. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerlendirme görev biçimleri: Ders kitaplarındaki görünümü, öğretim elemanı ve öğrencilerin öğretici bulma durumları, öğretim ve öğrenim sürecine etkisi konusundaki algıları üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Yorgancı, O. K. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde podcast (sesli yayın) kullanımının üretici dil becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Yusufoğlu, S. (2025). *Ters yüz sınıf modeli ile yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisinin geliştirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Bölüm 7

YAZMA BECERİSİ AÇISINDAN 2019 VE 2024 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ

Elif AKTAŞ¹
Ahmet Turan EŞ²

GİRİŞ

Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin temel hedefi, bireylerin anlama ve anlatma becerilerini etkin ve işlevsel bir şekilde kullanabilmesini sağlamaktır. Dinleme ve konuşma becerisi anlama becerilerinden olup erken yaşlardan itibaren edinilir. Nitekim dinleme becerisi anlamamanın ilk basamağını oluştururken konuşma becerisi de anlatmanın ilk aşamasını oluşturmaktadır (Aytan ve Güneş, 2021; Aytan & Güneş, 2020). Anlatma becerilerinden olan okuma ve yazma ise okulda öğrenilir. Bireyin öncelikle okulda öğrendiği ve yaşam boyu kullandığı bir beceri alanı olan yazma; insanoğlunun binlerce yıldır kullandığı bir iletişim aracıdır. Yazma, bireyin kas hareketlerini görsellikle birleştirmeyi gerektiren zihinsel, duyuşsal ve devinimsel bir eylemdir (Akkaya & Kara, 2012). Dil becerileri arasında birey tarafından kazanılan son beceri de yine yazma becerisidir (Güneş, 2019).

Kendini yazılı olarak eksiksiz, doğru ve etkili bir şekilde ifade edebilmek, hem akademik yaşamda hem de hayat boyu başarılı olmanın göstergelerinden biridir (Karadağ, 2016). Yazma becerisi yalnızca ana dili ya da yabancı dil öğretiminde değil, bireyin günlük sosyal yaşamında da sıkça ihtiyaç duyduğu temel bir beceridir. İnsanlar duygu ve düşüncelerini ifade etmek, bilgi aktarmak, iletişim kurmak vb. sebepler için yazma ihtiyacı hissetmektedir. Birine bırakılan kısa bir not, bir iş başvurusunda bulunma, dilekçe, rapor, tutanak gibi resmî belgeler, bir

¹ Prof. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi AD, elif.aktas@alanya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5573-2274

² Arş. Gör., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi AD, turan.es@alanya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7225-3934

ancak bu dosyanın nasıl değerlendirileceğine ilişkin ayrıntılı ve açıklamalı bir bilgiye yer verilmemiştir. Bu açıdan 2024 programının daha detaylı ve bilimsel olarak hazırlandığını ifade etmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Akkaya, A. & Kara, Ö. T. (2012). 6. Sınıf öğrencilerinin bitişik eğik yazıda yaşadıkları sorunların nedenleri üzerine görüşleri, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 337-358.
- Aktaş, E. & Eş, A. T. (2024). 2019 ve 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarının okuma becerisi bağlamında karşılaştırılması. *Journal of History School*, 73, 3527-3556.
- Aktaş, Ş. & Gündüz, O. (2015). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Akçağ Yayınları.
- Aytan, T., & Güneş, G. (2021). Eleştirel düşünme temelli dinleme/izleme eğitiminin eleştirel dinleme/izlemeye etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 1841-1883.
- Aytan, T., & Güneş, G. (2020). Konuşmanın fiziksel ve zihinsel unsurları. M. N. Kardaş (Ed.), *Konuşma eğitimi* içinde (63-79). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aytan, T., Güneş, G., & Çalıcı, M. A. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının tweet atma becerileri üzerine bir araştırma. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (11), 42-58.
- Balcı, A., Coşkun, E. & Tamer, M. (2012). Cumhuriyet dönemi Türkçe dersi öğretim programlarının genel amaçları bakımından değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative*. Prentice Hall Upper Saddle River.
- Çakır, İ. (2010). Yazma becerisinin kazanılması yabancı dil öğretiminde neden zordur? *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 165-176.
- Demirel, Ö. & Şahin, M. (2006). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. (7. Baskı). Pegem Yayınları.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Grafiker.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılar Türkçe öğretimi* (2. Baskı). Grafiker Yayınları.
- Genç, H. N. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi bağlamında yazım ve noktalama. *Dil Dergisi*, 168(2), 31-42.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). *Anlatma teknikleri 2 uygulamalı yazma eğitimi el kitabı*. Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: PegemA.
- Güneş, F. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe yazma öğretimi: yaklaşım ve modeller. A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* içinde (s.499-524). Pegem Akademi.
- Güneş, G. (2019). *Eleştirel düşünme temelli dinleme/izleme eğitiminin eleştirel dinleme/ izlemeye etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Gürler, H. (2025). 2019 ve 2024 ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarının konuşma becerisi bakımından karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Dergisi*, 7(20), 1300-1333.
- İnal, S. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe yazma öğretimi: Yabancı dil olarak Türkçe yazma öğretiminde yazmanın önemi ve yazma etkinlikleri. A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* içinde (s.525-534). Pegem Akademi.
- Kaldırım, A. & Tavşanlı, Ö. F. (2021). Süreç temelli yazma yaklaşımı. E. Kolaç & S. Dal (Eds), *Etkinliklerle Türkçe öğretimi* içinde. Nobel Akademik Yayıncılık.

- Karadağ, R. (2016). Yazma eğitimi. F. Susar Kırmızı (Ed), *İlk ve Ortaokullarda Türkçe öğretimi* içinde (s. 163-202). Anı Yayıncılık.
- Karakoç Öztürk, B. (2021). Sorularla yazma eğitimi. Ö. T. Kara (Ed.), *Sorularla Türkçe eğitimi* içinde. Asos Yayınları.
- Kaya, M. & Aydın, E. (2024). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın karşılaştırılması. *Harran Maarif Dergisi*, 9 (1), 108-146.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5-8. sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Memiş, M. & Kalyoncu, R. (2024). 2024 Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı ile 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın karşılaştırmalı incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 50, 176-199.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications.
- Morgan, D. L. (1996). Focus groups as qualitative research (C. 16). Sage publications.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (pp. 169-186). Sage publications.
- Polatcan, F. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kaygı üzerine yapılan araştırmaların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 205-216.
- Roberts, P., Priest, H. & Traynor, M. (2006). Reliability and validity in research. *Nursing Standard*, 20, 41-45.
- Temizyürek, F. & Bulut, K. (2016). Çocuğun dil gelişiminde yaratıcı yazmanın önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 146-163.
- Tiryaki, E. N. (2021). Yazma ve sınıf içi uygulama örnekleri. (Ed. Fulya Topçuoğlu Ünal). *Türkçe Öğrenme ve Öğretme Yaklaşımları* içinde. Nobel Akademik Yayınları.
- Ülper, H. & Uzun, L. (2009). Bilişsel süreç modeline göre hazırlanan yazma öğretimi izlencesinin öğrenci başarısına etkisi. *İlköğretim Online*, 8(3), 651-665.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.

Bölüm 8

KURAMDAN UYGULAMAYA YARATICI YAZMA VE ÖRNEK YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI

Uğur ÖZBİLEN¹

GİRİŞ

Yaratıcı yazma, hem edebî bir üretim biçimi hem de bilgi üretme süreci olarak ele alınabildiği için bu alanın kuramsal düzeyde kavramsallaşmasının pratik uygulamalara nasıl dönüştürüleceği, pedagojik ve araştırma boyutlarıyla merkezi bir tartışma alanı oluşturmaktadır (Coady & Webb, 2016). Bu bağlamda, yaratıcı yazma hem uygulama temelli doktora programlarında hem de disiplinlerarası pedagojilerde akademik bir yöntemsel statü kazanmıştır. Uygulama temelli sanat doktora programları, yaratıcı eylemi (örneğin besteci, performans, yazma) hem üretim hem de bilginin raporlanması biçimi olarak görmekte ve böylece yaratıcı yazmayı bir araştırma biçimi olarak kuramsallaştırmaktadır (Coady & Webb, 2016).

Eğitim programları bağlamında ise kuramın uygulamaya aktarımı, alanın canlılığını ve sürekliliğini sağlayan temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Eğitim programı alanında ortaya konan yeniden kavramsallaştırma gereksinimleri, kuramsal birikimin uygulamaya dayalı tasarımlara dönüştürülmesini bir yenilenme ve canlanma aracı olarak öne çıkarmaktadır (Ataş vd., 2021). Bu çerçevede yaratıcı yazma öğretiminin, kuram ile pratiğin karşılıklı etkileşimini merkeze alan bütüncül bir yaklaşımla yapılandırılması gerekmektedir (Coady & Webb, 2016; Ataş vd., 2021).

YARATICI YAZMANIN KURAMSAL TEMELLERİ

Yazma becerisinin geliştirilmesi sürecinde bilişsel ve yaratıcı boyutların birlikte ele alınması günümüz yazma pedagojisinin temel tartışma alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda yaratıcı düşünme ile yaratıcı yazma arasındaki

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, ozbilenuur@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-4921-2568

Yaratıcı yazmanın ölçülmesi ve değerlendirilmesine ilişkin bulgular ise sürece duyarlı ölçme yaklaşımlarının vazgeçilmezliğini ortaya koymaktadır. Yalnızca nihai ürünlere dayalı değerlendirmeler, yazma sürecinde gerçekleşen bilişsel ve duyuşsal dönüşümleri yakalamakta yetersiz kalmaktadır. Süreç temelli ölçümler, yazma akıcılığı, strateji kullanımı, üst düzey düşünme ve yaratıcı risk alma gibi boyutların izlenmesine olanak tanıyarak hem öğretimsel geri bildirimi güçlendirmekte hem de araştırma temelli çıkarımların geçerliliğini artırmaktadır. Bu yönüyle yaratıcı yazma, öğretim ve araştırmanın kesişim noktasında yer alan dinamik bir alan olarak öne çıkmaktadır.

Yaratıcı yazma öğretiminin etkili biçimde yapılandırılabilmesi için kuramsal temellerle uyumlu, süreç merkezli, bilişsel yükü gözeten ve bireysel farklılıkları dikkate alan öğretim ve değerlendirme modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Gelecek araştırmaların, deneysel ve boylamsal tasarımlar aracılığıyla yaratıcı yazma süreçlerinin etki mekanizmalarını daha ayrıntılı biçimde incelemesi; teknoloji destekli uygulamaların pedagojik değerini ve sınırlılıklarını çoklu veri kaynaklarıyla test etmesi önem taşımaktadır. Bu doğrultuda yaratıcı yazma, yalnızca yazma becerisinin geliştirilmesine hizmet eden bir araç değil, öğrenenlerin düşünme, anlamlandırma ve kendini ifade etme kapasitelerini derinleştiren sürdürülebilir bir eğitim ve araştırma alanı olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akoury, N., Wu, S.-F., Whiting, J., Hood, S., Peng, N., & Iyyer, M. (2020). STORIUM: A dataset and evaluation platform for machine-in-the-loop story generation. In *Proceedings of the 2020 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing (EMNLP)* (pp. 6474–6488). Association for Computational Linguistics. <https://doi.org/10.18653/v1/2020.emnlp-main.525>
- Álvarez-Fernández, M., & Sánchez, J. (2015). The orchestration of processes in relation to the product, and the role of psychological variables in written composition [La orquestación de procesos en relación con el producto, y papel de las variables psicológicas en la composición escrita]. *Anales De Psicología*, 31(1), 239–251. <https://doi.org/10.6018/analesps.31.1.169621>
- Antonsson, M., Johansson, C., Hartelius, L., Henriksson, I., Longoni, F., & Wengelin, Å. (2018). Writing fluency in patients with low-grade glioma before and after surgery. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 53(3), 592–604. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12373>
- Ataş, R., Baysal, O., Aykol, N., & Ünver, G. (2021). Program araştırmalarının konuları ve gerekçelerinin analizi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 177–205. <https://doi.org/10.51460/baebd.866149>
- Aziz, R. & Guenther, U. (2023). Psychometric Properties of Creative Personality Scale Among Secondary School Students. *Jurnal Pengukuran Psikologi Dan Pendidikan Indonesia*, 12(2), 162–176. <https://doi.org/10.15408/jp3i.v12i2.31808>
- Barton, G., Khosronejad, M., Ryan, M., Kervin, L., & Myhill, D. (2023). Teaching creative writing in primary schools: A systematic review of the literature through the lens of reflexivity. *The Australian Educational Researcher*, 51(4), 1311–1330. <https://doi.org/10.1007/s13384-023-00641-9>

- Chatti, M. A. and Muslim, A. (2019). The perla framework: blending personalization and learning analytics. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 20(1). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v20i1.3936>.
- Coady, C. & Webb, M. (2016). Resisting best-practice in australian practice-based jazz doctorates. *British Journal of Music Education*, 34(1), 71-80. <https://doi.org/10.1017/s0265051716000310>.
- Conijn, R., Roeser, J., & Zaanen, M. V. (2019). Understanding the keystroke log: The effect of writing task on keystroke features. *Reading and Writing*, 32(9), 2353–2374. <https://doi.org/10.1007/s11145-019-09953-8>
- Cowen, V. S., Kaufman, D., & Schoenherr, L. (2016). A review of creative and expressive writing as a pedagogical tool in medical education. *Medical Education*, 50(3), 311-319. <https://doi.org/10.1111/medu.12878>.
- Fancourt, D. & Steptoe, A. (2018). Effects of creativity on social and behavioral adjustment in 7- to 11-year-old children. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1438(1), 30-39. <https://doi.org/10.1111/nyas.13944>.
- Fitria, N. & Baroroh, R. U. (2023). Innovation of Assessment Techniques on Mahārah Kitābah in Arabic Textbooks Based on Higher-Order Thinking Skills (HOTS). *Ta'lim Al-'Arabiyah: Jurnal Pendidikan Bahasa Arab & Kebahasaaraban*, 7(1), 14-28. <https://doi.org/10.15575/jpba.v7i1.22829>.
- Gilbert, F., & Dobson, T. (2024). Towards boundary crossing: Primary and secondary school teachers teaching creative writing and its redrafting. *English Teaching: Practice & Critique*, 24(1), 17–32. <https://doi.org/10.1108/ETPC-03-2024-0039>
- Gleason, B. L., Peeters, M. J., Resman-Targoff, B. H., Karr, S., McBane, S., Kelley, K., ... & Denetclaw, T. H. (2011). An active-learning strategies primer for achieving ability-based educational outcomes. *American journal of pharmaceutical education*, 75(9), 186. <https://doi.org/10.5688/ajpe759186>.
- Göçen, G. (2019). The effect of creative writing activities on elementary school students' creative writing achievement, writing attitude and motivation. *Dil ve Dilbilimi Çalışmaları Dergisi*, 15(3), 1032-1044. <https://doi.org/10.17263/jlls.631547>.
- Katz-Buonincontro, J., Hass, R. W., & Perignat, E. (2019). Triangulating creativity: examining discrepancies across self-rated, quasi-expert-rated and verbalized creativity in arts-based learning. *The Journal of Creative Behavior*, 54(4), 948-963. <https://doi.org/10.1002/jocb.424>.
- Keiler, L. S. (2018). Teachers' roles and identities in student-centered classrooms. *International Journal of STEM Education*, 5(1), 1 – 20. <https://doi.org/10.1186/s40594-018-0131-6>.
- Kim, S., Yang, J. W., Lim, J., Lee, S. H., Ihm, J., & Park, J. (2021). The impact of writing on academic performance for medical students. *BMC Medical Education*, 21(1), Article 66. <https://doi.org/10.1186/s12909-021-02485-2>
- Ledger, A. & McCaffrey, T. (2015). Performative, arts-based, or arts-informed? Reflections on the development of arts-based research in music therapy. *Journal of Music Therapy*, 52(4), 441-456. <https://doi.org/10.1093/jmt/thv013>.
- Matre, M. E. (2023). An exploratory study on the use of speech-to-text technology as a writing modality for pupils with low writing achievement in Norwegian lower secondary education. *Nordic Journal of Literacy Research*, 9(2), 38-56. <https://doi.org/10.23865/njlr.v9.5347>.
- Munir, S., & Hendaryan, H. (2023). The effectiveness of the short story writing program in developing students' creative writing skills. *JPI (Jurnal Pendidikan Indonesia)*, 12(4), 782–791. <https://doi.org/10.23887/jpiundiksha.v12i4.65325>
- Mustika, M., Yeh, C. Y. C., Cheng, H. N., Liao, C., & Chan, T. (2025). The effect of mind map as a prewriting activity in third grade elementary students' descriptive narrative creative writing with a writing e-portfolio. *Journal of Computer Assisted Learning*, 41(2). <https://doi.org/10.1111/jcal.70006>.

- Olujić, M., Kraljević, J. K., & Alves, R. A. (2023). Reactivity of the triple task on writing processes and product in adults with dyslexia. *Frontiers in Psychology*, 14, Article 1112274. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1112274>
- Öztürk, E. (2007). Yaratıcı yazı yazmanın gelişim süreci ve ilköğretimde yaratıcı yazı yazma öğretimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 266-273.
- Prasetya, E. P. (2021). English Corpora Research: The Meaning of Creative and Writing Contexts in Iweb Aplication. *English Journal*, 15(1), 18. <https://doi.org/10.32832/english.v15i1.4559>.
- Rodriguez, J. E. (2016). A massively flipped class. *Reference Services Review*, 44(1), 4-20. <https://doi.org/10.1108/rsr-07-2015-0033>.
- Sayır, M. F. & Sarikaya, B. (2024). Determining the Attitudes and Opinions of Gifted Students on Grammar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 256-277. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1313702>.
- Shah, C., Erhard, K., Ortheil, H., Kaza, E., Kessler, C., & Lotze, M. (2011). Neural correlates of creative writing: An fMRI Study. *Human Brain Mapping*, 34(5), 1088-1101. <https://doi.org/10.1002/hbm.21493>.
- Sönmez, E. E. and Dadandı, P. U. (2023). Does digital storytelling have an effect on writing outcomes?. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 11(2), 147-157. <https://doi.org/10.52380/mojet.2023.11.2.441>
- Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 621-643.
- Tresnawati, F. & Musthafa, B. (2016). *Expressive Writing in Minimizing Students' Public Speaking Anxiety*. Proceedings of the 1st UPI International Conference on Sociology Education (UPI ICSE 2015) <https://doi.org/10.2991/icse-15.2016.85>.
- Uslu, A., & Uslu, N. A. (2021). Improving primary school students' creative writing and social-emotional learning skills through collaborative digital storytelling. *Acta Educationis Generalis*, 11(2), 1-18. <https://doi.org/10.2478/atd-2021-0009>.
- Vicol, M., Gavriluț, M., & Măță, L. (2024). A quasi-experimental study on the development of creative writing skills in primary school students. *Education Sciences*, 14(1), Article 91. <https://doi.org/10.3390/educsci14010091>.